Българско училище за политика
„ДИМИТЪР ПАНИЦА“

Съфинансирано от Европейския съюз

Анализ на знанията и образователните потребности на студентите от Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“

2026 г.

Проект „Образовани за образованието“
No.: 2025-3-BG01-KA154-YOU-000386019

Съдържание

Резюме 3
Методология 4
Практическата подготовка като основен критерий за качествено образование 6
От информираност към разбиране – как студентите възприемат образователните политики 8
Европейските политики – по-слабо познатото измерение 12
Изкуственият интелект като педагогическо предизвикателство 13
Социалните мрежи – полезен инструмент или пречка за обучението? 15
Готовност за участие и възприемани бариери 16
Основни препоръки 17
Очаквани непосредствени резултати и ориентири за проследяването им 19
Заключение 20

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче принадлежат изцяло на техния(ите) автор(и) и не отразяват непременно възгледите и мненията на Европейския съюз.

Резюме

Настоящият документ представя аналитичен прочит на резултатите от анкетно проучване, проведено чрез онлайн въпросник, разпространен сред студенти от Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“. В проучването са се включили 86 студенти. Изследването е част от проект „Образовани за образованието“ по програма Erasmus+ и разглежда знанията, нагласите и потребностите на студентите по теми, свързани с образователните политики, изкуствения интелект, социалните мрежи и участието на студентите в обществения живот.

Документът следва да се чете като диагностичен аналитичен доклад, а не като независимо академично изследване с претенция за представителност. Основната му задача е да подпомогне съдържателното и методическото планиране на вече заложена проектна дейност – образователна среща със студенти в Шуменския университет. Затова анализът не доказва необходимостта от срещата, а уточнява кои теми, дефицити и форми на работа биха я направили по-релевантна към заявените от студентите очаквания.

Сред анкетираните студенти се наблюдава сравнително висока декларирана информираност по част от националните образователни теми, но и отчетлива разлика между това да са чували за дадена промяна и да разбират нейните последици за бъдещата професия и училищната практика. Най-ясно се откроява потребността от повече практическа насоченост, реални казуси и връзка между университетското обучение и професионалната реализация.

Темата за изкуствения интелект заема важно място, защото AI инструментите вече се използват от голяма част от анкетираните поне понякога. Същевременно студентите заявяват дефицити в разбирането на рисковете, регулациите и правилната употреба на тези инструменти. За бъдещите педагогически специалисти това има пряко значение за академичната честност, авторството, ролята на учителя и качеството на ученето.

Общият извод е, че анкетата очертава няколко потребности: повече практически примери, по-добро обяснение на образователните политики, по-ясна ориентация в европейското измерение, по-отговорно използване на AI и по-критично отношение към социалните

мрежи. В рамките на проекта срещата може да адресира част от тези потребности, без да бъде представяна като достатъчно решение за всички тях.

Методология

Проучването е проведено чрез стандартизиран онлайн въпросник, разпространен сред студенти от Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“. Участието е доброволно, като са получени 86 попълнени въпросника от студенти от различни педагогически специалности. Поради начина на разпространение на анкетата и доброволното участие получената извадка не е представителна за студентите на университета. Затова резултатите следва да се интерпретират като диагностична картина на мненията, знанията и потребностите на участвалите в проучването студенти, а не да се обобщават автоматично за цялата студентска общност.

Сред участниците преобладават студенти от специалност „Предучилищна и начална училищна педагогика“ (39.5%), следвани от „Педагогика на обучението по техника и технологии“ (15.1%), „Предучилищна педагогика“ (14%) и други педагогически направления. Този профил е важен за интерпретацията, защото насочва прочита към гледната точка на бъдещи педагогически специалисти, но сам по себе си не позволява по-широки обобщения извън участвалите в проучването.

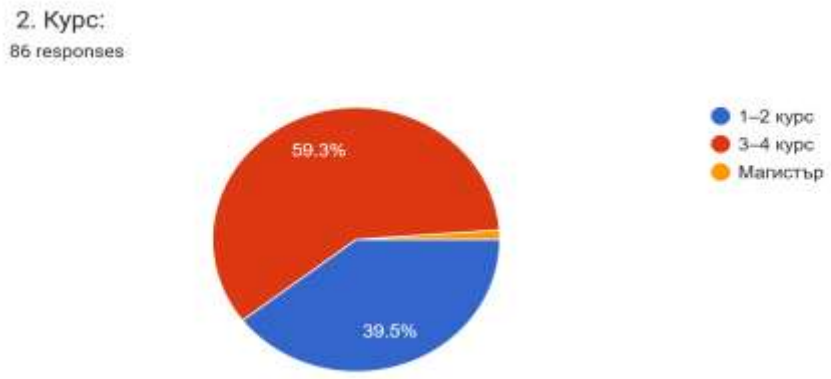
При обработката на резултатите процентите при въпросите с един възможен отговор се разглеждат спрямо броя на отговорилите на съответния въпрос. При въпросите с възможност за повече от един отговор процентите показват дела на участниците, избрали дадена опция, и не следва да се събират до 100%.

Свободните отговори са използвани като качествен материал, който допълва количествените резултати от анкетата. Те са групирани тематично чрез съдържателен прочит около няколко основни смислови ядра: практическа подготовка и професионална реализация; образователни политики; изкуствен интелект; социални мрежи; гражданско участие. Един свободен отговор може да бъде отнесен към повече от една тематична група, когато съдържа повече от една смислова линия. Например отговор, в който студентът едновременно говори за нужда от повече практика, срещи с хора от професионалната среда

и подготовка за първа работа, може да бъде свързан както с темата за практическата подготовка, така и с темата за професионалната реализация. Това означава, че тематичните категории служат за аналитично групиране на съдържанието, а не за механично преброяване на отделни отговори. Цитираните студентски формулировки са използвани като илюстрации на очертани тенденции, а не като самостоятелно доказателство за позицията на всички участници. За ограничаване на субективността свободните отговори са съпоставяни с количествените данни от затворените въпроси. Изводи са формулирани основно там, където има съответствие между числовите резултати и съдържанието на свободните отговори.

По-голямата част от включилите се в проучването са студенти от трети и четвърти курс (фиг. 1). Това има значение, защото участниците вече имат натрупан студентски опит и могат да оценят учебния процес от позицията на преминали през съществена част от обучението си. Тази особеност помага за интерпретацията, но не превръща извадката в представителна за всички студенти.

Образователната среща в Шуменския университет е предварително заложена проектна дейност. Затова анализът няма за цел да установи дали тя е най-подходящата възможна интервенция, а да очертае как съдържанието, форматът, темите и участниците могат да бъдат съобразени с резултатите от анкетата. Препоръките следва да се четат именно като насоки за ограничен, но полезен принос на тази дейност.

(фиг. 1)

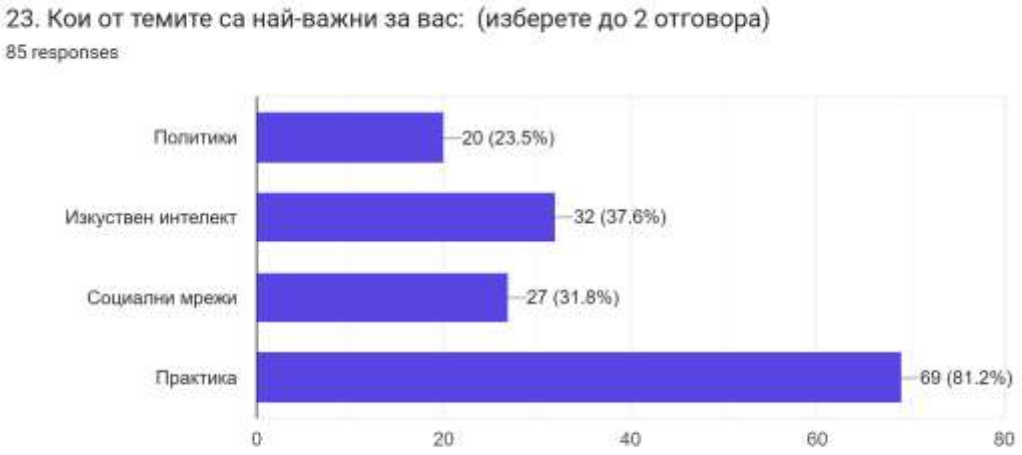
Практическата подготовка като основен критерий за качествено образование

Данните от анкетата показват ясно изразена потребност от по-практическа насоченост на обучението. Когато студентите са попитани кои теми са най-важни за тях, над 81% поставят практиката на първо място (фиг. 2). Това е най-силно откроеният резултат сред предложените теми и дава основание практическата подготовка да бъде разглеждана като водеща потребност в рамките на тази извадка.

Този резултат не бива да се чете като отхвърляне на теорията. По-скоро той показва, че анкетираните студенти търсят по-ясна връзка между учебното съдържание, реалната професионална среда и прехода от университет към работа. При педагогическия профил на участниците в проучването това означава подготовка за конкретни ситуации в класната стая, работа с деца и родители, решаване на педагогически казуси и ориентация към първа професионална реализация.

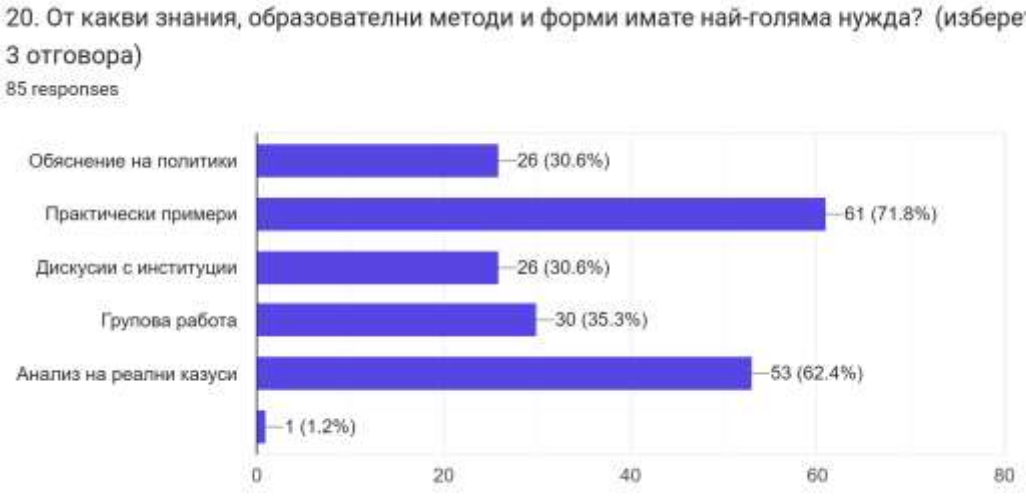
Сходна картина се вижда и при въпроса за предпочитаните знания, образователни методи и форми. Практическите примери и анализът на реални казуси са сред най-предпочитаните форми на обучение. Така потребността от практика не остава изолиран отговор на един въпрос, а се проявява в повече от един индикатор.

В рамките на вече планираната проектна среща този резултат може да бъде използван като ориентир за съдържанието и формата. Срещата не може да замени практически занятия, стажове или промени в учебните програми, но може да постави проблема чрез реални казуси, разговор с хора от практиката и въпроси за прехода към първа работа.

(фиг. 2)

По същия начин практическите примери и анализът на реални казуси са най-предпочитаните форми на обучение, изпреварвайки значително всички останали варианти (фиг. 3).

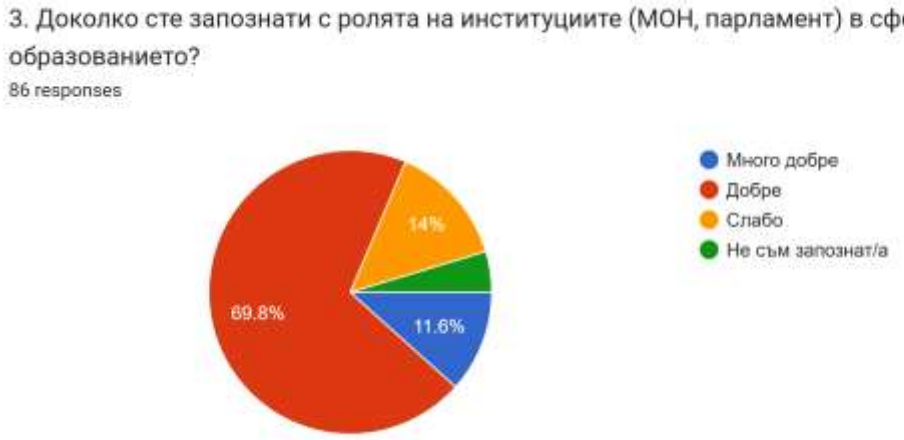
(фиг. 3)

Свободните отговори подкрепят тази интерпретация, но трябва да бъдат четени внимателно. Те не доказват сами по себе си мащаба на потребността, а показват как студентите я формулират: „Повече практика“, „Практически умения за реалния живот“, „Практическа насоченост“, „Анализ и решаване на реални казуси“. Особено илюстративен е въпросът: „Защо все още образованието се предоставя под формата на „суха материя“, без досег до реална среда и примери от реалния живот?“

В този смисъл резултатите позволяват предпазлив, но обоснован извод: сред анкетираните практическата приложимост се очертава като важен критерий за качеството на образованието. От тази потребност могат да следват различни мерки – повече практически занятия, стажове, партньорства с училища или кариерно консултиране. Проектната среща може да бъде само една ограничена стъпка - да постави проблема и да го преведе през конкретни примери.

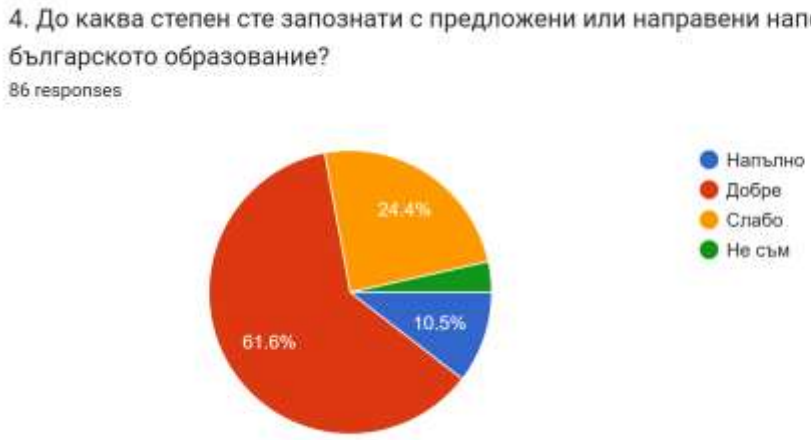
От информираност към разбиране – как студентите възприемат образователните политики

Проучването отчита сравнително висока декларирана информираност относно националните образователни политики и ролята на институциите в сферата на образованието. Повече от две трети от студентите определят познанията си за институциите като добри (фиг. 4). Това показва наличие на базова ориентация сред участниците, но не е достатъчно основание да се твърди, че те системно следят или задълбочено анализират образователните политики.

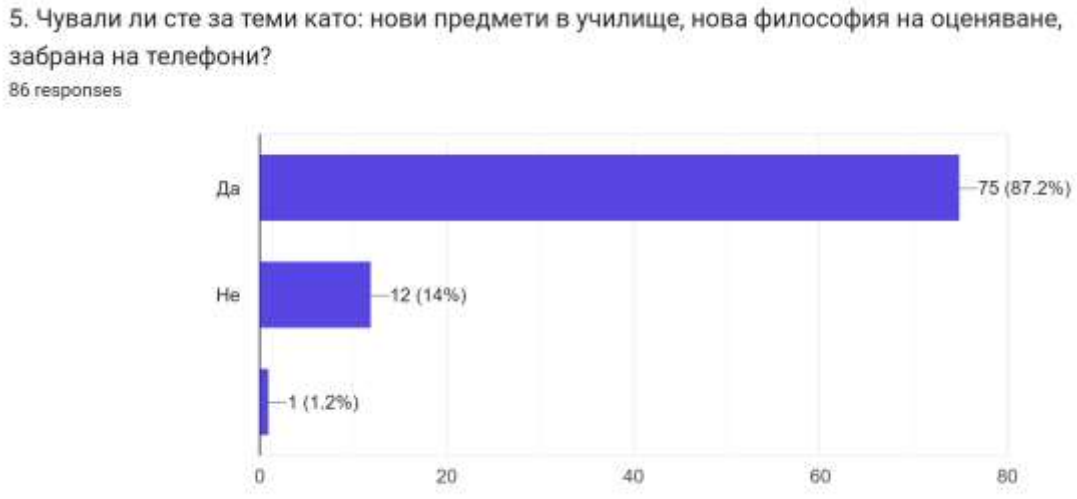
(фиг. 4)

Една от важните тенденции е свързана с разликата между информираност и разбиране. От една страна, близо 82% от студентите оценяват познанията си за ролята на институциите в образованието като добри или много добри, а над 72% заявяват, че са напълно или добре запознати с актуалните промени в българското образование (фиг. 5). Тези резултати позволяват да се говори за сравнително висока самооценена информираност, но не и за автоматично дълбоко разбиране на съдържанието и последиците от реформите.

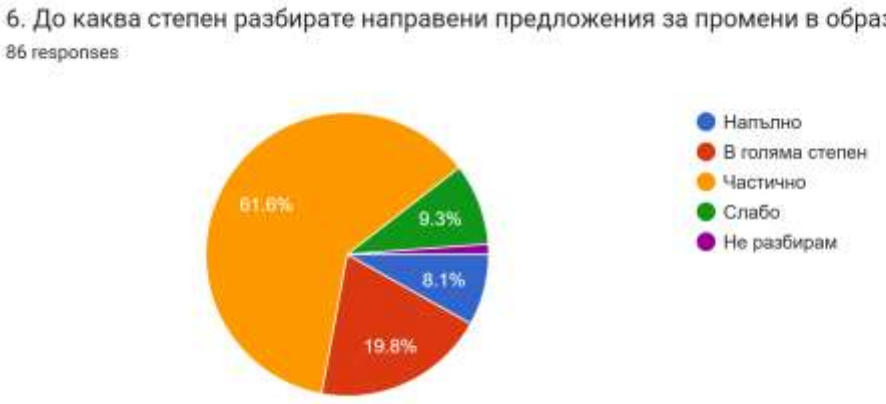
(фиг. 5)

Над 87% са чували за теми като нови учебни предмети, нова философия на оценяване и ограничения върху използването на телефони в училище (фиг. 6).

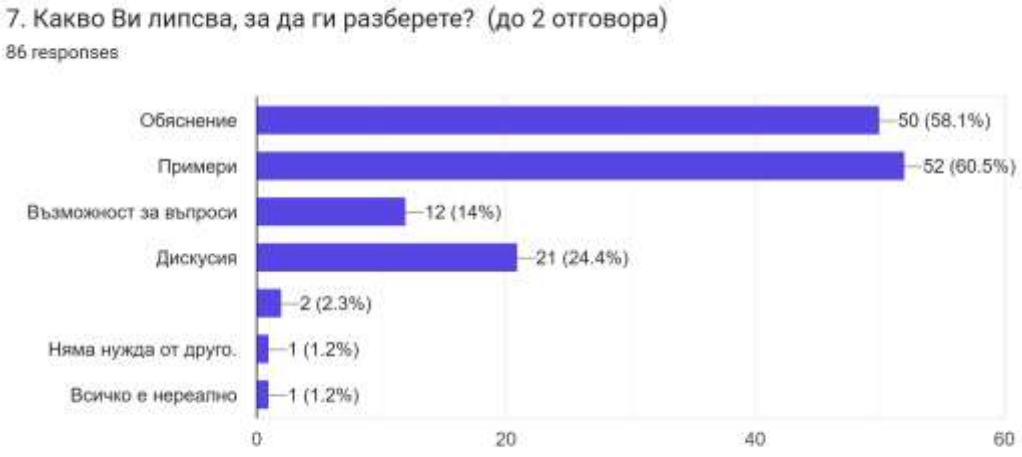
(фиг. 6)

На пръв поглед тези отговори създават впечатление за добра осведоменост. По-задълбоченият прочит обаче показва важна разлика между това студентите да са чували за дадена тема и това да могат да обяснят нейното значение. Когато са попитани доколко разбират направени предложения за промени, едва 8.1% посочват, че ги разбират напълно, докато 61.6% признават, че ги разбират частично (фиг. 7). Следователно достъпът до информация не води автоматично до разбиране.

(фиг. 7)

Още по-показателно е, че най-често посочваните потребности за разбирането са „примери“ (60.5%) и „обяснения“ (58.1%), а не просто допълнителна информация (фиг. 8). Това насочва към конкретна потребност - образователните политики да бъдат обяснявани през разбираеми ситуации, през последиците им за училищната практика и през бъдещата професионална роля на студентите.

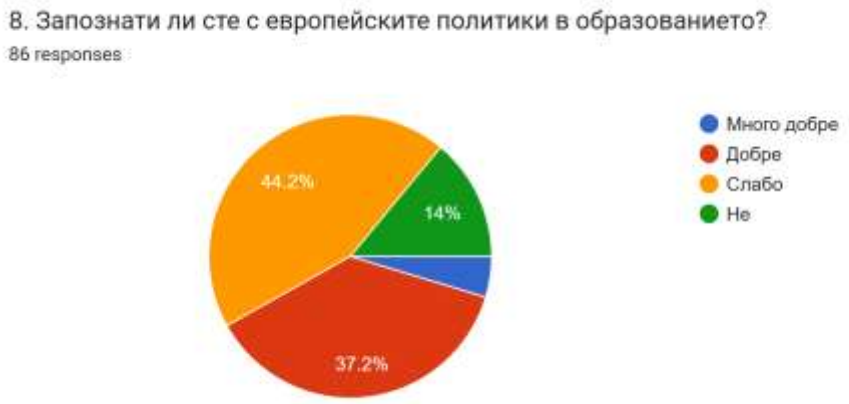

(фиг. 8)

Тези данни не доказват, че студентите са незаинтересовани или пасивни. По-точно е да се каже, че сред анкетираните се очертава дефицит на контекст и практически превод на информацията. В рамките на планираната среща този дефицит може да бъде адресиран чрез кратки обяснения, реални примери и възможност за въпроси. Това обаче не отменя необходимостта от по-дългосрочни формати, чрез които студентите да разбират по-добре как политиките влияят върху учебната програма, оценяването и професията на учителя.

Европейските политики – по-слабо познатото измерение

Анализът показва различие между познаването на националните и европейските образователни политики. Докато по отношение на националните теми се наблюдава сравнително висока декларирана информираност, европейското измерение остава по-слабо познато. Само малка част от анкетираните се определят като много добре запознати с европейските образователни политики, докато над половината оценяват знанията си като слаби или липсващи (фиг. 9).

(фиг. 9)

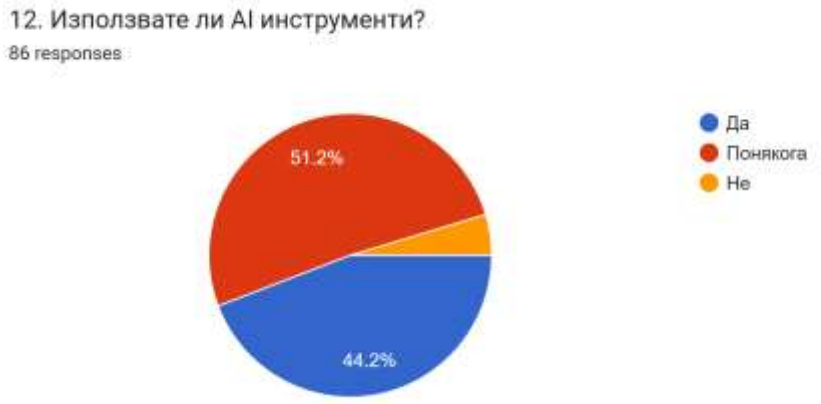
Този резултат не трябва да се тълкува автоматично като липса на интерес. Данните показват ниска самооценена запознатост, но не измерват пряко мотивацията на студентите да научат повече. Затова по-коректно е да се каже, че европейските политики изглеждат по-слабо разпознати като част от професионалната и образователната перспектива на анкетираните.

В контекста на Erasmus+ този резултат е важен, защото проектът работи с теми за участие, политики и европейска перспектива. За студентите от педагогически специалности европейското измерение може да бъде представено през конкретни професионални теми: компетентности, оценяване, дигитални умения, приобщаващо образование, мобилност и ролята на учителя в променяща се образователна среда.

Изкуственият интелект като педагогическо предизвикателство

Данните показват, че AI инструментите вече присъстват в учебното ежедневие на голяма част от анкетираните. Над 95% от попълнилите анкетата използват подобни инструменти поне понякога, а близо половината ги използват редовно (фиг. 10). Това дава основание темата за AI да се разглежда не като бъдеща хипотеза, а като вече съществуващ фактор в студентското обучение.

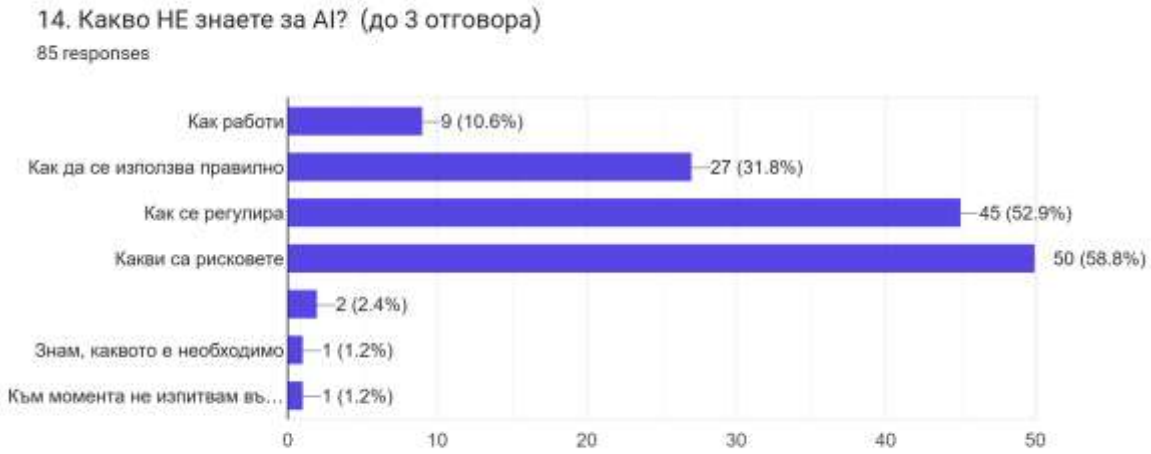
При тази тема е важно да се избегне както технологичният ентусиазъм, така и прекалената тревога. Данните показват висока употреба, но не доказват завършена позиция за ролята на AI. По-точно е да се говори за едновременно присъствие на AI в учебната практика и потребност от по-ясни ориентири за неговото използване.

(фиг. 10)

Същевременно се наблюдава дефицит в разбирането на регулациите и рисковете. Макар 87.2% да са чували за регулации на изкуствения интелект, повече от половината признават,

че не разбират напълно или изобщо как тези регулации ги засягат лично. Когато са попитани какво не знаят за AI (фиг. 11), най-често посочват рисковете (58.8%) и начините за регулиране на технологията (52.9%). Тези резултати насочват към потребност от практически и етично ориентиран разговор, а не само от демонстрация на инструменти.

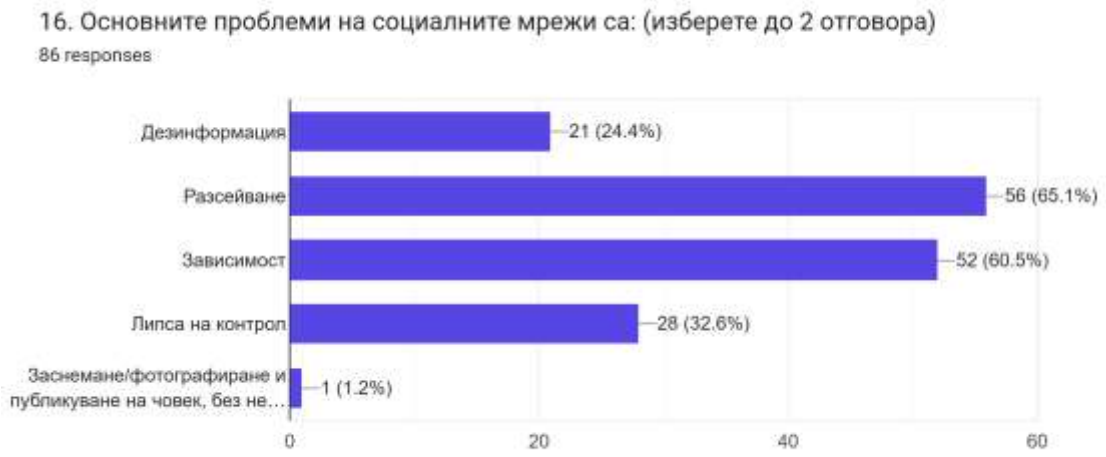
(фиг. 11)

Свободните отговори показват защо тази тема е особено важна за педагогическите специалности. Въпроси като „Може ли AI да замести истинския учител?“, „Как можем да използваме AI правилно в обучението?“ и „По какъв начин да се използва AI за изработване на учебни материали?“ насочват вниманието към професионалното значение на технологията. За бъдещите педагози основният въпрос не е само как работи AI, а как той ще промени отношенията между учител и ученик, подготовката на учебни материали, академичната честност и качеството на образователния процес.

В рамките на планираната среща тази потребност може да бъде адресирана чрез педагогически казуси: подготовка на урок, проверка на информация, граници между помощ и заместване на собствена работа, авторство и отговорност. Очакваният непосредствен резултат е участниците да получат по-ясни практически ориентири за рисковете, отговорната употреба и приложението на AI в бъдещата си професионална среда. Това обаче не отменя нуждата от по-трайни университетски правила или последващи обучения.

Социалните мрежи – полезен инструмент или пречка за обучението?

Резултатите от проучването показват двойствено отношение към социалните мрежи. От една страна, студентите ги използват като част от ежедневната комуникация и достъпа до информация. От друга страна, те разпознават негативни ефекти, особено по отношение на вниманието, концентрацията и управлението на времето. Като най-често посочвани проблеми се открояват разсейването (65.1%) и зависимостта (60.5%). Тези фактори са посочвани по-често от дезинформацията или липсата на контрол, което позволява предпазлива интерпретация, че за анкетираните социалните мрежи са проблем не само като източник на съдържание, а и като фактор, който влияе върху способността за учене и саморегулация (фиг. 12).

(фиг. 12)

Показателно е, че 76.7% подкрепят въвеждането на определени ограничения върху използването на социалните мрежи. Този резултат не трябва да се превежда автоматично като подкрепа за строга забрана. По-коректно е да се каже, че значителна част от анкетираните разпознават нужда от рамка, контрол или правила при използването на социалните мрежи. Свободните отговори допълват тази картина с въпроси като: „Как да се

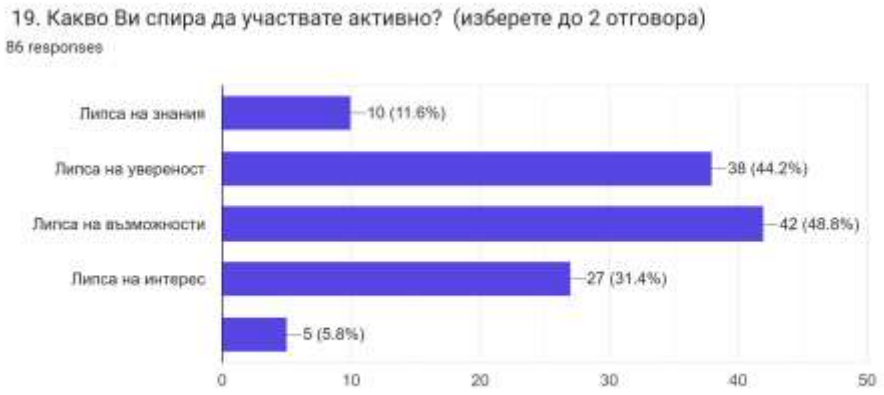
справим с честото използване на социалните мрежи?“, „Защита на децата от социалните мрежи“, „Защо няма контрол върху съдържанието и достъпа на деца?“

Изразът „криза на вниманието“ може да се използва само като интерпретационна рамка, а не като пряк резултат от анкетата. Самите данни показват проблеми с разсейване и зависимост. В рамките на проектната среща темата може да се разгледа през дигитална хигиена, критично оценяване на съдържание, управление на време и бъдеща работа с ученици.

Готовност за участие и възприемани бариери

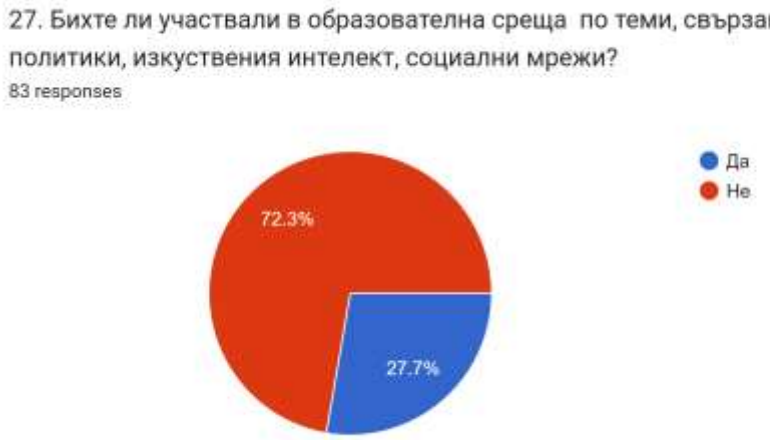
Един от важните резултати от онлайн изследването е свързан с участието на студентите в обществени дискусии. Макар близо три четвърти от студентите да не са участвали в такива дискусии, причините за това не се свеждат само до липса на интерес. Основните посочени пречки са липса на възможности (48.8%) и липса на увереност (44.2%) (фиг. 13). Тези данни насочват към възможни бариери, свързани с възприеманата липса на възможности за участие и с увереността на част от анкетираните да изразяват мнение.

Връзката между тези данни и бъдещата среща трябва да бъде внимателна. Резултатите не доказват, че срещата сама ще преодолее липсата на увереност или възможности, но показват, че ако тя е вече планирана дейност, трябва да бъде организирана с по-нисък праг за участие – чрез предварително събрани въпроси, казуси и работа по групи.

(фиг. 13)

Данните за готовността за участие също трябва да се четат внимателно. Близо 30% заявяват готовност да участват в образователна среща по темите на проекта (фиг. 14). Това не е мнозинство, но е достатъчна основа за планиране на целенасочен формат, особено ако се работи с мотивирани участници и с конкретни теми. Затова срещата следва да се мисли не като масово събитие, което автоматично ангажира всички студенти, а като възможност да се работи с онези, които имат интерес и могат да бъдат привлечени чрез практически подход.

(фиг. 14)

Резултатът показва наличие на потенциал за участие, но този потенциал не трябва да се надценява. Данните говорят едновременно за интерес към част от темите и за реални бариери пред включването. Затова приносът на срещата може да бъде най-вече в създаването на достъпно пространство за въпроси и обмен.

Основни препоръки

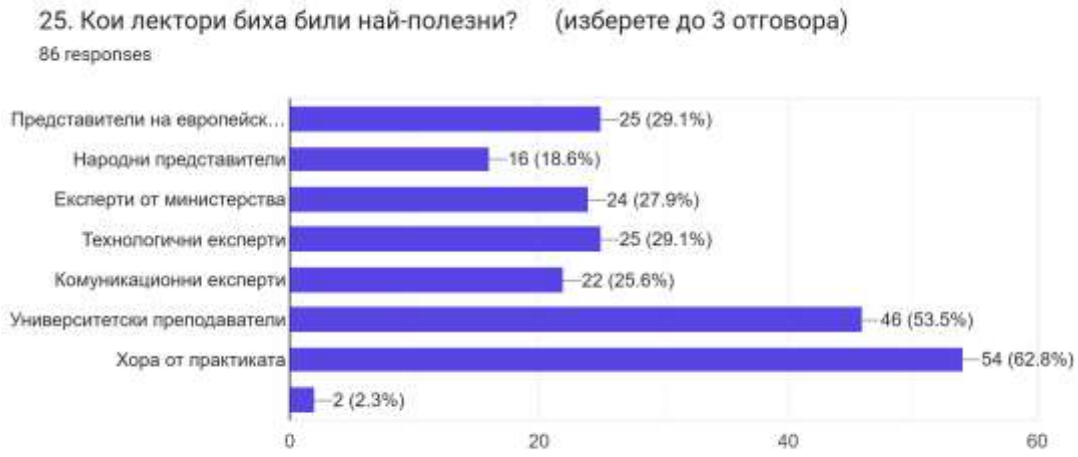
Препоръките по-долу се отнасят до съдържанието и формата на вече планираната образователна среща. Те не твърдят, че срещата е достатъчна мярка за решаване на всички

установени потребности, а показват как проектната дейност може да бъде направена по-релевантна спрямо данните от анкетата.

1. Практическата подготовка да бъде водеща рамка на срещата, но с ясно ограничение на нейния принос. Срещата не може да замени практически занятия, стажове или промени в учебни програми, но може да представи реални професионални ситуации и да постави въпроса за прехода към първа работа.
2. Темата за AI да бъде разгледана през педагогически казуси, а не само като технологична демонстрация: подготовка на учебни материали, проверка на информация, академична честност, авторство и граници между помощ и заместване на собствената работа.
3. Социалните мрежи да бъдат представени през управление на внимание и бъдеща работа с ученици. Данните за разсейване, зависимост и подкрепа за ограничения показват потребност от практически разговор за дигитална хигиена и саморегулация.
4. Европейските политики да бъдат обяснени чрез конкретни педагогически примери, близки до бъдещите учители: компетентности, оценяване, приобщаване, дигитално образование, мобилност и професионално развитие.
5. Форматът на срещата да намалява бариерите пред участие чрез предварително събрани въпроси, работа по казуси, дискусии по групи и възможност за по-неформално включване.
6. Да се включат както университетски преподаватели, така и хора от практиката, тъй като студентите предпочитат комбиниран формат. След срещата е препоръчително да бъде подготвено кратко обобщение с основните въпроси, отговори и възможни последващи действия.

Изборът на лектори също следва да се разглежда в рамката на вече планираната проектна дейност. Данните показват, че студентите отдават висока стойност на хората от практиката (62.8%) и на университетските преподаватели (53.5%), както и на технологични експерти и представители на институции (фиг. 15). Това е логически свързано с потребността от

практика и с очакването политиките и технологиите да бъдат обяснявани през реална професионална среда.

(фиг. 15)

Очаквани непосредствени резултати и ориентири за проследяването им

Като се има предвид ограниченият обхват на една образователна среща, очакваните резултати следва да бъдат съразмерни с характера на дейността. Срещата не може да реши трайно установените дефицити в практическата подготовка, познаването на образователните политики, употребата на AI или критичното отношение към социалните мрежи, но може да изясни част от темите, да даде практически примери и да създаде пространство за въпроси.

При практическата подготовка очакваният непосредствен резултат е студентите да свържат обсъжданите теми с реални професионални ситуации – работа в класна стая, взаимодействие с ученици и родители, първа работа и педагогически казуси. Това може да се проследи чрез участието им в обсъждане на казуси, броя и характера на въпросите към хората от практиката и темите, по които заявяват нужда от допълнително изясняване.

При темата за AI очакваният резултат е участниците да получат по-ясни практически ориентири за отговорна употреба в учебна и бъдеща професионална среда: проверка на

информация, академична честност, авторство, подготовка на учебни материали и граница между помощ и заместване на собствената работа.

При социалните мрежи очакваният резултат е по-ясно разпознаване на връзката между дигиталната среда, вниманието, ученето и бъдещата работа с деца и ученици.

При гражданското участие очакваният резултат е срещата да създаде по-нисък праг за включване в разговор по образователни политики, без да се твърди трайна промяна в гражданската активност. Като естествени ориентири за проследяване могат да се използват делът на участниците, които се включват активно, броят и съдържанието на зададените въпроси, участието в групова работа, темите с нужда от допълнителна информация и интересът към последващи материали или дейности.

Заключение

Резултатите от анкетното проучване, проведено чрез онлайн въпросник, разпространен сред студенти от Шуменския университет, очертават няколко ясно разпознаваеми потребности. Включилите се в изследването 86 студенти заявяват желание за повече практическа приложимост на обучението, по-добро обяснение на образователните политики, по-ясна ориентация в европейските политики, по-отговорно използване на AI и по-критично отношение към социалните мрежи.

Най-силно заявената линия е свързана с практиката и професионалната реализация. Тя не трябва да бъде сведена единствено до тема за образователна среща, защото предполага по-дългосрочни решения в учебната среда и връзката с професионалното поле.

В рамките на проект „Образовани за образованието“ планираната среща може да има конкретен и ограничен принос - да създаде пространство за обяснение, примери, въпроси и диалог между студенти, преподаватели, институции и хора от практиката. Нейният непосредствен резултат следва да се търси в по-доброто изясняване на темите, активността на участниците, съдържанието на поставените въпроси и интереса към последващи материали или дейности. Така анализът изпълнява своята диагностична функция - не доказва предварително заложена дейност, а помага тя да бъде по-точно насочена към реалните въпроси на анкетираните студенти.